

ЕКОНОМІКА ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 658.511:658.0

Петухова О.М.,
д.е.н., доц., завідувач кафедри фандрайзингу та логістики
Чорноштан Г.Г.,
аспірант*
Національний університет харчових технологій

РОЗВИТОК ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Pietukhova O.M.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., head of the department of fundraising and logistics
Chornoshtan H.H.,
graduate student
National University of Food Technologies

DEVELOPMENT OF THEORETICAL APPROACHES TO DEFINITION OF ENTERPRISE'S ECONOMIC DIAGNOSTICS

Постановка проблеми. Загострення кризових явищ і протиріч у суспільстві, що спричинило значне спадання промислового виробництва й уповільнення процесів стабілізації економіки, вимагає посилення уваги до питань удосконалення управління підприємствами реального сектору економіки.

Особливістю сучасних умов господарювання є високий ступінь невизначеності і неможливість керівників ефективно впливати на всі процеси, що відбуваються на підприємстві, внаслідок значного впливу зовнішніх факторів. В такій ситуації особливої актуальності набуває побудова ефективної системи економічної діагностики як інструменту удосконалення менеджменту підприємства.

Питання економічної діагностики не втрачають актуальності у вітчизняній економічній науці, оскільки розбудова ринкових відносин революційним шляхом вимагає від учасників цих відносин швидкої адаптації до мінливих зовнішніх умов, чому сприяє правильна оцінка, постановка «діагнозу» існуючому стану справ.

Слід зазначити, що змістовне наповнення терміну «економічна діагностика» зазнавало певних змін в процесі становлення діагностики як одного з напрямів наукових і прикладних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вивчення теоретичної сутності економічної діагностики приділено значну увагу у працях Швиданенко Г.О., Костирко Л.А., Кривов'язюк І.В., Гетьман О.О., Скрипник Н.Є., Сметанюк О.А., Сокиринської І.Г., Родіонової Н.В., Лукянової В.В., Туркоман Л.С., Шубіна О.О. Берднікової Т.Б., Раппопорта В.Ш., Вартанова А.С. та інших авторів. Віддаючи належне їх значному вкладу в теоретичне узагальнення сутності та ролі економічної діагностики, вбачаємо за необхідне систематизувати думки вчених і розкрити підходи до трактування цього поняття у ретроспективному аспекті.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення та конкретизація еволюції теоретичних поглядів науковців на економічну діагностику підприємства як невід'ємну складову економічної науки, уточнення сутнісних характеристик економічної діагностики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «діагностика» (від грецьк. Diagnostikos - спроможний розпізнавати) дослівно перекладається з давньогрецької як розпізнавання стану об'єкта за другорядними ознаками.

Термін «діагностика» використовується в багатьох науках:

- у медицині як висновок експерта про патології у стані об'єкта обстеження;
- у техніці як встановлення збоїв технічного характеру, тобто ідентифікація причин відхилень технічної системи від нормальної роботи;

*Науковий керівник: Петухова О.М. – д.е.н., доцент

- в біології як опис основних ознак відхилень, характерних для біогрупи [19, с.1]

Введення терміну «діагностика» в економічну науку відбулося порівняно нещодавно – у другій половині ХХ ст. Дещо раніше термін «діагностика» почав застосовуватись в технічних науках. Так, на початку ХХ ст. з'явилося нове поняття «технічна діагностика», яке означає встановлення та вивчення ознак, що характеризують наявність дефектів у машинах, пристроях та їх вузлах, для передбачення можливих відхилень у режимах їх роботи, а також розробка методів та засобів виявлення та локалізації дефектів у технічних системах.

Наприкінці ХХ ст. уперше в економічних дослідженнях зарубіжних та вітчизняних учених застосовуються діагностичні методи, терміни «економічна діагностика», «діагностика підприємства», «функціональна діагностика» [16, с.6].

Як правило, діагностику розглядають як вчення про методи та принципи розпізнавання проблемних ситуацій (хвороб у медицині, поломок у пристроях, незадовільних результатах функціонування економічних об'єктів) і постановки діагнозу. Іншими словами, діагностика передбачає розпізнавання стану об'єкта за другорядними ознаками; дослідження стану об'єкта; формування уявлення про об'єкт [4].

Одним із перших увів поняття діагностики в економічну науку зарубіжний автор В. Раппопорт у 1988 році. На його думку: «Діагностика – управлінська робота з виявлення проблем і вузьких місць системи управління підприємством» [15, с.113]. В цьому визначенні автор розуміє сутність діагностики у виявленні певних недоліків, з чим ми погоджуємось, але звужує сферу діагностичного дослідження лише до системи управління підприємством. Цікаво, що автор не порівнює і не ототожнює діагностику з аналізом, а розглядає її як окремий напрямок дослідження.

У 90-ті роки ХХ ст. термін «економічна діагностика» став предметом дослідження багатьох російських вчених [1; 2; 5; 7; 10; 14; 15; 25]. Серед основних теоретичних аспектів діагностики як науки або як способу дослідження особливу увагу було приділено:

1) взаємозв'язку понять «діагностика» й «аналіз», встановлення їх взаємозалежності, наведення аргументів проти тотожності цих понять або висловлення аргументів на користь їх ідентичності;

2) виявленні економічної сутності та цільової спрямованості економічної діагностики;

3) дослідження методологічних і методичних аспектів економічної діагностики;

4) з'ясування передумов виникнення поняття «діагностика» в економічній науці та практиці.

Стосовно взаємозв'язку аналізу та діагностики, то зазначимо, що серед думок вчених на той час домінує твердження щодо того, що діагностика не є тотожною аналізу [2; 7; 10; 15]. Але дослідники не наводять чітких відмінностей діагностики й аналізу (що було зроблено пізніше українськими вченими). Крім того, у деяких визначеннях сутності діагностики мова йде саме про аналіз. Інша група авторів розглядають діагностику як синонім або частину аналізу [1; 5; 14; 25].

Підкреслимо, що переважна більшість авторів головну сутність економічної діагностики вбачають саме у виявленні недоліків, відхилень і порушень у фінансово-господарському стані, у бізнес-процесах, що відбуваються на підприємстві. Ми підтримуємо цю думку і вважаємо, що саме цей аспект – пошук і розпізнавання «вузьких місць», дисфункцій відображає основне значення діагностики як способу дослідження.

Заслуговує на увагу праця Герасимович О.В. [5], в якій автор висловлює думку щодо передумов і причин виникнення економічної діагностики. На думку автора, термін діагностика з'явився у зв'язку з виникненням і розвитком такого виду діяльності як управлінське консультування. Під управлінським консультуванням розуміється метод дослідження, що дозволяє менеджерам змінювати теперішню ситуацію з метою підвищення ефективності діяльності. Також управлінське консультування спрямоване на виявлення різноманітних проблем в діяльності підприємства, пошуку причин їх виникнення, знаходження оптимальних шляхів їх вирішення [5, с.7].

В 90-х рр. проблемам економічної діагностики присвячено багато уваги українських науковців. Аналізуючи їх погляди [3; 4; 6; 9; 11; 12; 15-17; 19-23] можна зробити висновок, що вітчизняні вчені удосконалили визначення сутності економічної діагностики [3; 12; 16-18; 23], конкретизували взаємовідношення аналізу та діагностики [12; 13; 22-24], визначили місце та роль економічної діагностики [17; 18; 20], уточнили класифікацію її видів [9; 11; 12] і удосконалили методологічні та методичні аспекти [11; 12; 24].

В цей період з визначенням економічної діагностики як окремого напрямку наукових досліджень виділяються діагностика фінансового стану та діагностика банкрутства. Дані напрямки економічної роботи припускають цільову направленість на дослідження спеціального набору параметрів фінансової сфери діяльності підприємства [22, с.193].

Стосовно визначення сутності економічної діагностики, то, на нашу думку, найбільш змістовно це відображене у працях [12; 18; 23].

Так, на думку Сметанюк Е.А.: «Сутність діагностики полягає у здатності оперативно розпізнавати дестабілізуючі фактори і процеси на підприємстві, забезпечувати прийняття

випереджуючих управлінських заходів з метою попередження виникнення проблем у розвитку організації і підвищення ефективності системи управління в цілому» [18, с.6].

Шубін О.О. та Сіменко І.В. розглядають економічну діагностику як процес дослідження стану суб'єкта господарювання з метою формування висновків щодо визначення дисфункцій, які деформують його функціонування та встановлення їхніх причин на певному етапі за визначений проміжок часу [23].

Кривов'язюк І.В. під діагностикою розуміє процес дослідження стану об'єкта, встановлення відхилень від нормального перебігу процесів за допомогою існуючого методологічного інструментарію з метою виявлення проблем, вузьких місць, як нині існуючих, так й таких, що виникатимуть в майбутньому, а також їх усунення та визначення шляхів подолання у майбутньому засобом прийняття ефективних управлінських рішень [12, с.10].

Вивчення підходів до встановлення зв'язків між діагностикою й аналізом дає змогу виділити наступні групи поглядів науковців:

- діагностика є одним з прийомів аналізу;
- діагностика тотожна аналізу;
- діагностика ширша за аналіз, отже, аналіз є одним з прийомів діагностики;
- діагностика є окремою наукою, яка має свій напрям дослідження;
- діагностика є характеристикою здібностей менеджерів.

Ми погоджуємося з думкою Шубіна О.О. та Сіменко І.В. [23], які стверджують, що діагностика є складовою, відповідним етапом аналізу. Основною функцією діагностики є оцінююча функція і результатом діагностичного дослідження є висновок про стан об'єкта діагностування.

Твердження деяких авторів [20, с.89] про те, що діагностика є самостійною наукою, окремим напрямком наукового дослідження, на наш погляд, є безпідставними, оскільки наведені цими дослідниками сутнісні характеристики діагностики, методичний інструментарій, принципи, функції тощо по суті є викладенням відомих характеристик економічного аналізу. Наприклад, до особливих характеристик економічної діагностики відносять дослідження взаємозв'язку між показниками, оцінка й ідентифікація стану досліджуваного об'єкта, реалізацію комплексу дослідницьких процедур тощо. Але всі вказані особливості відображені провідними вченими й у визначеннях економічного аналізу.

Зв'язок аналізу та діагностики відображено в роботі Кривов'язюк І.В. [12, с.13], де наведено схему процесу діагностування як послідовність певних етапів:

- 1) збір вхідної інформації;
- 2) аналіз;
- 3) оцінка;
- 4) діагноз;
- 5) прогноз (як результат діагностики)

На підставі цієї послідовності можна зробити висновок, що автор вважає аналіз висхідним, передуючим етапом економічної діагностики, тобто діагностика є логічним продовженням аналітичних процедур.

В роботі Шубіна О.О. та Сіменко І.В. [23] наведена наступна послідовність діагностичних процедур:

- 1) визначення системи показників;
- 2) проведення розрахунків, анкетування;
- 3) обробка отриманих показників та результатів анкетування;
- 4) заповнення аналітичних таблиць;
- 5) встановлення причин, що зумовили зміну об'єкта аналізу;
- 6) формування вихідної інформації (постановка діагнозу).

Наступним етапом, що, на думку цих авторів, вже виходить за межі діагностування, є встановлення напрямів підвищення ефективності управління, тобто розроблення певних рішень. Можна помітити, що наведені етапи є схожими по суті. Відмінності полягають в тому, що Шубін О.О. і Сіменко І.В. докладніше конкретизували процес діагностичного дослідження як складової аналітичного дослідження.

Для з'ясування взаємозв'язку між діагностикою й аналізом розглянемо погляди щодо ролі економічної діагностики, запропоновані українськими та зарубіжними дослідниками. Вивчення праць, в яких наведені авторські погляди на роль і значення економічної діагностики в системі господарювання й управління підприємством, звернемо увагу на думки авторів, які, на наш погляд, змістовно та повно розкривають значення економічної діагностики та виокремлюють її місце серед методів наукових досліджень і процесів пізнання.

На думку Гостяєва Д.В., економічна діагностика покликана визначати найперспективніший напрям в практиці аналізу за рахунок органічного поєднання в економічних дослідженнях методів. Вона спрямована на визначення стану підприємства й оцінку економічних наслідків, пов'язаних з реалізацією управлінських рішень, для вироблення економічної політики, що дозволяє досягнути позитивних тенденцій у розвитку підприємства. Економічна діагностика дозволяє вирішувати

аналітичні задачі і в цілому спрямована на взаємопов'язане вивчення фінансово-економічної діяльності підприємства [8, с.27].

Діагностика як засіб розпізнавання соціально-економічної системи через реалізацію комплексу дослідницьких процедур і виявлення в них слабких ланок та вузьких місць відноситься до методів непрямих вимірювань. Елементи соціально-економічних систем, властивості яких потрібно визначити, зазвичай недоступні для безпосереднього нагляду та вимірювання. Тому слід вимірювати не їх параметри, а параметри процесів, які породжуються елементами цих систем та можуть бути вимірні. Економічна діагностика є спеціальним науковим напрямом, яка має відокремлену щодо економічного аналізу предметну сферу – стан об'єкта дослідження на строго визначений період часу. Діагностика діяльності підприємства повинна бути не тільки елементом системи моніторингу, вона також повинна дозволяти виявляти порушення [22, с.195].

Таким чином, можна зробити висновок, що економічна діагностика з'явилась у результаті розвитку методів і прийомів економічного аналізу і є логічним його продовженням. Передумовою виникнення економічної діагностики стали процеси розвитку й удосконалення управління підприємством як складною системою, розвитку технологій і методів управління, посилення впливу зовнішнього середовища на діяльність господарюючих суб'єктів, зростання кількості інформації, необхідної для прийняття ефективних управлінських рішень. Діагностика як метод представляє собою удосконалення та розвиток прийомів економічного аналізу, адаптованого до потреб управління сучасним підприємством в умовах трансформаційних процесів.

Необхідність діагностики визначається зміною парадигми управління в трансформаційних умовах, а власне переходом від виробничої до маркетингової орієнтації, від оперативного до стратегічного управління та зміною логіки планування [21, с.9]

Отже, виділимо основні сутнісні характеристики економічної діагностики:

- акцентування уваги на оцінці стану підприємства в певний період часу;
- цільова спрямованість на виявлення дисфункцій, диспропорцій, патології, «вузьких місць» та інших недоліків в роботі підприємства;
- використання неповної інформації про об'єкт дослідження;
- використання обмеженого кола аналітичних показників;
- дослідження взаємозв'язків між процесами і явищами;
- результат діагностики – чітка ідентифікація стану об'єкта діагностування;
- результат діагностики передуює прийняттю рішень.

Дослідження економічної діагностики протягом останніх років зосереджується переважно на удосконаленні методологічного апарату та методичного інструментарію, розробці сучасних технологій діагностики відповідно до потреб управління підприємством. Перспективним напрямом наукових досліджень з питань економічної діагностики є удосконалення таких її різновидів, як організаційна діагностика, діагностика процесів, бізнес-діагностика, діагностика корпоративних відносин тощо.

Висновки з даного дослідження. Проведене дослідження еволюції поглядів вчених на сутність економічної діагностики дає змогу зробити висновок, що за останні десятиріччя економічна діагностика сформувалась як специфічний спосіб пізнання економічних явищ і процесів. Економічна діагностика бере свій початок від економічного аналізу і, як напрямок наукових досліджень, за допомогою специфічних методів і прийомів, спрямованих на ідентифікацію стану об'єкта діагностування, визначає патологічні ознаки в економічній діяльності підприємства з метою їх нейтралізації, а також підготовки й обґрунтування ефективних управлінських рішень. Одним з важливих напрямів економічної діагностики ми вважаємо діагностику стану корпоративного управління на підприємствах виробничої сфери.

Література

1. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия : учебное пособие / Т.Б. Бердникова. – М. : Инфра-М, 2000. – 320 с.
2. Вартанов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология / А.С. Вартанов. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 80 с.
3. Ветрова Н.М. Экономическая диагностика: определение, сущность, цели / Н.М. Ветрова // Экономика и управление. – 2004. – № 1. – С.13-15.
4. Галаяутдінов Р.Р. Сутність діагностики стану господарської діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Р.Р. Галаяутдінов, Л.О. Чорна. – Режим доступу: <http://intkonf.org/galyautdinov-rr-doktor-ekonomichnih-nauk-chorna-lo-sutnist-diagnostiki-stanu-gospodarskoyi-diyalnosti-pidpriemstva/>
5. Герасимович О.В. Экономическая диагностика строительных предприятий : автореферат дис. на соискание ученой. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.12 / О.В. Герасимович. – С-Пб, 2001. – 21 с.
6. Гетьман О.О. Економічна діагностика : навч. посібн. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
7. Глазов М.М. Функциональная диагностика в управлении деятельностью предприятием / М.М. Глазов. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 1999. – 325 с.
8. Гостяев Д.В. Экономический анализ и экономическая диагностика: сходства и различия [Электронный ресурс] / Д.В. Гостяев. – Режим доступа: <http://journal-aael.intelbi.ru/main/wpcontent/uploads/>

9. Діагностика стану підприємства: теорія і практика :[монографія. / за заг. ред. А.Е. Воронкової]. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 448 с.
10. Дмитриева О.Г. Экономическая диагностика регионов: автореферат дисс. док.экон. наук / О.Г. Дмитриева. – СПб, 1992. – 28 с.
11. Костирко Л.А. Диагностика потенциала финансово-экономической устойчивости предприятия : монография / Костирко Л.А. – Луганск : Изд-во СХУ им. В. Даля, 2004. – 240 с.
12. Кривов'язюк І.В. Комплексна економічна діагностика підприємства : монографія / І.В. Кривов'язюк, Т.В. Божидарник. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2012. – 226 с.
13. Лук'янова В.В. Сучасний стан теоретичних основ діагностики діяльності підприємств / В.В. Лук'янова // Економічні науки. Серія "Економіка та менеджмент": Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 7 (26). Частина 2. – Луцьк, 2010. – С. 203-218.
14. Муравьев А.И. Теория экономического анализа: проблемы и решения / А.И. Муравьев. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 144 с.
15. Раппопорт В.Ш. Диагностика управления: практический опыт и рекомендации / В.Ш. Раппопорт. – М. : Экономика, 1988. – 127 с.
16. Скрипник Н.С. Удосконалення механізму антикризового управління через інструментарій економічної діагностики: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.03 / Н.С. Скрипник. – Дніпропетровськ, 2008. – 20 с.
17. Сокиринська І.Г. Концепція економічної діагностики та її роль в управлінні підприємством / І.Г. Сокиринська // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2002. – № 1 (14). – С. 147–151.
18. Сметанюк О.А. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / О.А. Сметанюк. – Хмельницький, 2006. – 24 с.
19. Трофимова Л.Н. Теоретико-методологический аспект экономической диагностики эффективности деятельности хозяйствующего субъекта / Л.Н. Трофимова // Аудит и финансовый анализ. – 2008. – № 4. – С. 215-222.
20. Туркоман Л.С. Роль і місце економічної діагностики в системі оцінки стану суб'єктів господарювання / Л.С. Туркоман // Економіка. – 2009. – Т. 109, Випуск 96. – С. 87-91.
21. Фаріон І. Діагностика і економічний аналіз у сфері послуг: Курс лекцій / Фаріон І.Д., Савчук Л.І., Жукевич С.М. ; За редакцією д.е.н., проф. Фаріона І.Д. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 260 с.
22. Шатунова Т.О. Дослідження сутності поняття економічна діагностика промислового підприємства / Т.О. Шатунова // Науковий вісник. – Чернівці, 2009. – Вип. 1 (33): Економічні науки. – С. 190–195.
23. Шубін О.О. Компаративний аналіз когнітивного наповнення термінів "економічна діагностика" та "економічний аналіз" / О.О. Шубін, І.В. Сіменко // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Сер. Економічні науки. – 2010. – № 4. – С. 315-323.
24. Швиданенко Г.О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія / Г.О. Швиданенко, О.І. Олексик. – К. : КНЕУ, 2002. – 192 с.
25. Экономическая диагностика: теория и методы / Н.Н. Погостинская, Ю.А. Погостинский, Р.Л. Жамбекова, Р.Р. Ацканов. – Нальчик: Эльбрус, 2000. – 320 с.

References

1. Berdnikova, T.B. (2000), *Analiz i diahnostika finansovo-khozyaistvennoy deyatel'nosti predpriyatiya* [Analysis and diagnostics of enterprise's financial and economic activity], textbook, Infra-M, Moscow, Russia, 320 p.
2. Vartanov, A.S.(1991), *Ekonomicheskaya diagnostika deyatel'nosti predpriyatiya: orhanizatsiya i metodologiya* [Economic diagnosis of the enterprise: organization and methodology], *Finansy i statistika*, Moscow, Russia, 80 p.
3. Vetrova, N.M. (2004), " Economic diagnosis: definition, nature, purpose ", *Ekonomika i upravlenie*, no.1, pp.13-15.
4. Haliautdinov, R.R., Chorna, L.O. (2010), "The diagnostic essence of business enterprises performance", available at: <http://intkonf.org/galyautdinov-rr-doktor-ekonomichnih-nauk-chorna-lo-sutnist-diaagnostiki-stanu-gospodarskoyi-diyalnosti-pidpriemstva/> (access date September, 30, 2014)
5. Herasimovich, O.V. (2001), "Economic diagnostics of building enterprises", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.12, St-Petersburg State Economic University, St-Petersburg , Russia, 21 p.
6. Hetman, O.O., Shapoval, V.M (2007), *Ekonomichna diahnostyka* [Economic diagnostic], textbook, *Tsentr navchalnoi literatury*, Kyiv, Ukraine, 307 p.
7. Hlazov, M.M. (1999), *Funktsional'naya diahnostika v upravlenii deyatel'nostyu predpriyatiem* [Functional diagnostics in the management of enterprise activity], SPbGUEF, St. Petersburg, Russia, 325 p.
8. Hostyaev, D.V. (2008), "The Economic analysis and Economic diagnostics: similarity and differences", available at: <http://journal-aael.intelbi.ru/main/wpcontent/uploads/> (access date September, 30, 2014).
9. Voronkova, A.E. (2006), *Dianostyka stanu pidpriyemstva: teoriia i praktyka* [Diagnosis of enterprise performance: theory and practice], INZhEK, Kharkiv, Ukraine, 448 p.
10. Dmitrieva, O.G. (1992), "Economic diagnostics of regions", Thesis abstract of Doc. Sc. (Econ.), 08.00.05, St-Petersburg State Economic University, St-Petersburg, Russia, 28 p.
11. Kostyrko, L.A. (2004), *Diaagnostika potentsiala finansovo-ekonomicheskoy ustoychivosti predpriyatiya* [Diagnosis of financial and economic sustainability potential of the enterprise], SNU im. V.Dalia, Luhansk, Ukraine, 240 p.
12. Kryvoviazuk, I.V., Bozhydarnyk, T.V. (2012), *Kompleksna ekonomichna diahnostyka pidpriemstva* [Integrated economic diagnostics of enterprise], RVV Lutskoho NTU, Lutsk, Ukraine, 226 p.
13. Lukianova, V.V. (2010), "Modern condition of the theoretical foundations of enterprise's diagnosis", *Ekonomichni nauky. Seriya "Ekonomika ta menedzhment": Zbirnyk naukovykh prats. Luts'kyi natsionalnyi tekhnichnyi universytet*, vol. 7 (26), iss. 2, pp. 203-218.
14. Muravev, A.I. (1998), *Teoriya ekonomicheskogo analiza: problemy i resheniya* [Theory of Economic Analysis: Problems and Solutions], *Finansy i statistika*, Moscow, Russia, 144 p.

15. Rappoport, V.Sh. (1998), *Diahnostika upravleniya: prakticheskiy opyt i rekomendatsii* [Diagnostics of management: experience and recommendations], Ekonomika, Moscow, Russia, 127 p.
16. Skrypyuk, N.Ye. (2008), "The mechanism of crisis management perfection through economic instruments of diagnosis", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.03, Dnipropetrovsk National University, Dnipropetrovsk, Ukraine, 20 p.
17. Sokyrynska, I.H. (2002), "The concept of economic diagnosis and its role in enterprise management", *Visnyk Akademiyi pratsi i sotsial'nykh vidnosyn Federatsiyi profspilok Ukrainy*, no1 (14), pp. 147–151.
18. Smetaniuk, O.A. (2006), "Diagnostics of the financial performance of the company in Crisis Management System", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.06.01, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine, 24 p.
19. Trofimova, L.N. (2008), "Theoretical and methodological aspect of economic diagnostic efficiency of a business entity", *Audyt i finansovyi analiz*, no 4, pp. 215-222.
20. Turkoman, L.S. (2009), "The role and the place of economic diagnostic assessment of evaluation performance system entities", *Ekonomika*, iss. 109, vol. 96, pp. 87-91.
21. Farion, I.D., Savchuk, L.I. and Zhukeyvych, S.M. (2005), *Diahnostyka i ekonomichniy analiz u sferi posluh* [Diagnostics and economic analysis in the service sector], *Ekonomichna dumka*, Ternopil, Ukraine, 260 p.
22. Shatunova, T.O. (2009), "Research the essence of economic diagnostics of industrial enterprises", *Naukovyi visnyk Chernivtsi*, iss.1(33), pp.190–195.
23. Shubin, O.O., Simenko, I.V. (2010), "The comparative analysis of cognitive content of the terms "economic diagnosis" and "economic analysis", *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu ekonomiky i torhivli im. M. Tuhana-Baranovskoho. Ser. Ekonomichni nauky*, no 4, pp. 315-323.
24. Shvydanenko, H.O., Oleksyk, O.I. (2002), *Suchasna tekhnolohiia diahnostyky finansovo-ekonomichnoi diialnosti pidpriemstva* [Modern technology diagnostics of financial-economic activity], KNEU, Kyiv, Ukraine, 192 p.
25. Pogostinskaya, N.N., Pohostinskiy, Yu.A., Zhabekova, R.L. and Atskanov, R.R. (2000), *Ekonomicheskaya diahnostika: teoriya i metody* [Economic diagnostics: theory and methods], Elbrus, Nalchik, Russia, 320 p.

УДК 657

Колумбет О.П.,
к.е.н., доцент, професор кафедри
«Обліку і загальноекономічних дисциплін»
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Kolumbet O.P.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., professor of the department
of accounting and general economic disciplines
Open International University of Human Development "Ukraine"

METHODOLOGY OF MANAGEMENT ANALYSIS OF WORKING TANGIBLE ASSETS IN ENTERPRISE MANAGEMENT

Постановка проблеми. В умовах динамічних змін в ринковому середовищі виникає потреба в постійному реагуванні на зміні зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, а також можливості підтриманні своєї конкурентоспроможності. Саме це підштовхує сучасні підприємства постійно шукати шляхи найбільш ефективного функціонування за умови найменшого витрачання наявних та залучених ресурсів.

На підприємствах дуже часто трапляється, що частка оборотних активів у майні підприємств є найвищою. Від складу, розміщення, ефективності використання та структури джерел фінансування оборотних активів безпосередньо залежить фінансовий стан підприємств. Тому актуальним є питання аналізу оборотних матеріальних активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі бракує розвідок, що стосуються питань аналізу оборотних матеріальних активів. В Україні дослідженню проблем формування та використання виробничих запасів присвячені праці М. Коробова, А. Кузьмінського, Г. Мельничука, Є. Мниха, Т.В. Федченко та інших. Серед зарубіжних вчених цими питаннями займалися М. Портер, Ж. Рішар, Р. Франк та інші. Аналізуючи праці вітчизняних вчених, можна дійти висновку, що переважною метою їх досліджень є виявлення передумов, теоретичне та практичне обґрунтування удосконалення організації та методики аналізу виробничих запасів та раціональна організація обчислювальних робіт на підприємствах в сучасних умовах господарювання. За результатами аналізу можна відмітити, що залишається актуальним питання управлінського аналізу матеріальних ресурсів.

Постановка завдання. Для вирішення поставленої проблеми необхідно визначити сутність